

РОЗДІЛ II

Суспільні комунікації

УДК 327:001.92](477)

Ірина Кольцова

Інформаційна глобалізація в Україні: детермінанти, особливості та перспективи

У статті розглянуто глобалізацію інформаційного суспільства як суспільство нового типу, яке формується в результаті глобальної соціальної революції, базисом якої є розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій. Тема дослідження – аналіз сучасного стану входження України у світовий інформаційний простір; визначити позитивні сторони й проблемні аспекти інформаційної глобалізації України. Зазначено, що практично кожна європейська країна має документ найвищого рівня, у якому визначено національну політику з побудови інформаційної демократії та інформаційного суспільства. Україна не є винятком і також формує правовий фундамент інформаційного законодавства, що досліджено в статті. Сучасний стан національного інформаційного простору характеризує створення слабо взаємозв'язаних по горизонталі та вертикалі галузевих, регіональних і низових підсистем, що відображає відсутність його єдності. Безсистемний розвиток інформаційних ресурсів унеможливує їх становлення як визначального чинника соціально-економічного росту. Наголошено, що нерозвиненість інформаційного складника державного управління залишає на малоефективному рівні комунікаційні зв'язки між державною владою та суспільством

Ключові слова: інформація, глобалізація, держава, глобалізація, Україна, законодавство, інтеграція.

Постановка наукової проблеми та її значення. За умов поглиблення глобальної інтеграції та посилення жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір. Усе частіше для характеристики сучасних процесів у суспільстві та світовому господарстві використовують поняття «економіка інформації», «інформаційне суспільство», «інформаційна глобалізація» тощо. В Україні питання інформаційної держави почали розглядати недавно. Першопрохідцями в цій сфері є західні країни, проте й у нас існують досягнення та стратегічні плани щодо цього. Першочергове завдання в будівництві інформаційної демократії України – організація інформаційної держави. Її реалізація залежить від того, наскільки консолідовано та ефективно співпрацюватимуть різні сектори громадянського суспільства держави, інформаційного сектору.

Аналіз досліджень із цієї проблеми. Серед українських фахівців, котрі досліджують інформаційне суспільство, потрібно назвати В. Бебика, О. Картунова, Є. Макаренко, О. Маруховського, Г. Почепцова, С. Шпаковську та В. Шпаковського. Питання, аналізу сучасних процесів інформатизації суспільства розглянули українські науковці, зокрема О. Дубас, О. Ємельяненко, О. Зернецька, А. Колодюк, О. Маліс, А. Митко, В. Недбай, Н. Ротар, А. Сіленко, Є. Тихомирова, Д. Яковлев та ін. Заслугове на увагу видання О. Картунова та О. Маруховського «Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій». О. Маруховський є також автором навчального посібника «Інформаційне суспільство: теоретико-концептуальні засади», який уважаємо однією з перших у вітчизняній науковій літературі спроб аналізу засад інформаційного суспільства. Вагомою є й дисертаційна робота цього автора «Політичні аспекти зарубіжних концепцій інформаційного суспільства».

Формулювання мети та завдань статті. У роботі ставимо завдання – проаналізувати сучасний стан входження України у світовий інформаційний простір; визначити позитивні сторони й проблемні аспекти інформаційної глобалізації України.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. За визначенням М. Багрова, глобалізація інформаційного суспільства – це 1) суспільство нового типу, яке формується в результаті глобальної соціальної революції, базисом якої є вибуховий розвиток та конвергенція інформаційних і телекомунікаційних технологій; 2) суспільство знання, де головним двигуном добробуту кожної людини й держави стає знання, набуте завдяки безперешкодному доступу до інформації та вміння її обробляти; 3) глобальне суспільство, у якому обмін інформацією не має кордонів – часових, просторових, політичних, де приймаються рішення щодо покращення всіх аспектів якості життя на основі наукової обробки даних та сучасного знання; 4) суспільство, яке сприяє як взаємопроникненню культур, так і відкриває кожному співтовариству нові можливості для самореалізації [1].

У науковій літературі можна простежити також підходи щодо виділення окремих інформаційних цивілізацій. Серед них локальних – найбільш розвинена інформаційна цивілізація – США; менш розвинуті – країни Західної Європи, Азія (передусім Китай та Індія); слабозвинуті – Африка, Латинська Америка, Східна Європа) [2].

Усесвітня інформаційна мережа, знищивши монополію на інформацію, перетворила її користувачів із пасивних об'єктів інформування на активних суб'єктів самостійного відбору та поширення інформації, визначила переваги нового етапу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Інтенсивний доступ до інформації чи знань визначає в сучасному суспільстві моделі навчання, культурного самовираження, соціальної активності тощо. В умовах глобалізації потужні потоки інформації та новітні технології засобів зв'язку ущільнюють інформаційне середовище. Вони сприяють прискореному переміщенню символів, знань, зразків поведінки від одного суспільства до іншого, служать джерелом стандартизації пропозиції, уніфікації потреб споживачів [3].

Формування інформаційного суспільства є передумовою для еволюційного переходу до наступної стадії розвитку людства, цивілізаційно-технологічним фундаментом якої є індустрія створення, обробки та передачі інформації, виробництва інтелектуальних інновацій та культурних стандартів. В умовах процесу формування інформаційного суспільства й глобалізації інформація та знання стають першочерговими засобами здійснення комунікацій у соціальному середовищі. Важлива складова частина глобалізації – це використання інформаційних технологій, особливо Інтернету. Глобалізація стала найважливішою тенденцією сучасного світу, а її основою є інтеграція інформаційних систем у єдину світову систему. Інформаційна глобалізація потрібна для формування єдиного світового ринку, який слід регулювати економічними, політичними й маніпулятивними методами [4].

Практично кожна європейська країна має документ найвищого рівня, у якому визначено національну політику з побудови інформаційної демократії та інформаційного суспільства. Уважаємо, що створення такого суспільства підвищує конкурентоспроможність усієї країни, покращує якість життя населення, дає можливість збільшити темпи розвитку й переходу на передові економічні, торгові, технологічні позиції. Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства. За період незалежності сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято низку нормативно-правових актів, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, упровадження електронного документообігу, захисту інформації тощо [5].

Україна імплементує міжнародно-правові акти у сфері реалізації права на інформацію, а саме: Конвенцію про захист прав й основних свобод людини; Конвенцію про захист осіб щодо автоматизованої обробки даних особистого характеру; Європейську конвенцію про транскордонне телебачення; Угоду про співробітництво в галузі інформації; Рекомендації Ради Європи «Про проблеми кримінально-процесуального права, пов'язані з інформаційними технологіями» № R(95)13; Директиву 97/66/ЄС Європейського парламенту та Ради «Щодо обробки персональних даних і захисту права на невтручання в особисте життя в телекомунікаційному секторі»; Окінавську хартію глобального інформаційного суспільства; Конвенцію про кіберзлочинність; Декларацію принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті»; Резолюцію 60/45, прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, «Досягнення у галузі інформатизації та телекомунікацій у контексті міжнародної безпеки» й ін.

Аналіз нормативно-правового поля України засвідчує, що в нашій державі існує низка законодавчих та інших нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання, захист і розвиток вітчизняного інформаційного простору. Зовнішня експертиза, яка неодноразово здійснювалася, зокрема,

представниками ОБСЄ, підтвердила, що законодавча й нормативно-правова база функціонування інформаційної сфери України загалом відповідає європейським нормам. Тобто можна стверджувати про те, що сьогодні в нашій державі вже створено основи такої галузі українського законодавства, як інформаційне право. Проте поряд із тим, що в Україні прийнято низку нормативно-правових актів означеного напрямку, важливою проблемою залишається певна несистемність вітчизняної правової політики в інформаційній сфері, зокрема з огляду на те, що почасти законодавчі акти ухвалюють задля виконання тактичних завдань, без урахування стратегічних орієнтирів та об'єктивних українських умов. Окрім того, частину інформаційних відносин регулюють підзаконні, а подекуди й відомчі нормативні акти.

Національне право України має значний масив нормативно-правових актів, які безпосередньо чи опосередковано регулюють суспільні інформаційні відносини. Нормативно-правовою основою інформаційного законодавства України є ст. 34, а також низка інших (ст. 10, 15, 17, 23, 28, 29, 31, 32, 40, 50, 53, 54, 55, 57) норм Конституції України. Крім того, у галузевому законодавстві – це базові закони й значна кількість пов'язаних із нею нормативних актів. За нашими підрахунками, кількість нормативно-правових та підзаконних актів, програм й інших регулювальних документів, якими регламентують інформаційні відносини, досягла більш ніж 300.

Нормативну базу інформаційної глобалізації поділимо на такі групи актів:

– закони України «Про електронний цифровий підпис», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про внесення змін до деяких законів України з питань інтелектуальної власності», «Про мови», «Про державну таємницю», «Про науково-технічну інформацію», «Про телебачення і радіомовлення», «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про інформаційні агентства», «Про зв'язок», «Про національний архівний фонд і архівні установи», «Про національну програму інформатизації», «Про концепцію національної програми інформатизації», «Про авторське право і суміжні права», «Про обов'язковий примірник документів», «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» та інші, які створюють певні умови для розвитку їхніх положень у системі підзаконних актів й ін.;

– укази Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України», «Про додаткові заходи щодо безперешкодної діяльності засобів масової інформації, дальшого утвердження свободи слова в Україні», «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади», «Про підготовку пропозицій щодо забезпечення гласності та відкритості діяльності органів державної влади» й ін.;

– постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо створення електронної інформаційної системи «Електронний уряд», «Про Порядок здійснення видатків, передбачених Законом України «Про Державний бюджет України» на виконання завдань (проектів) Національної програми інформатизації органів державної влади», «Про утворення Національного підготовчого комітету із забезпечення участі України у Всесвітньому саміті з питань інформаційного суспільства», «Про затвердження порядку використання комп'ютерних програм в органах законодавчої влади» й ін.;

– розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів», «Про затвердження переліку завдань (проектів) Національної програми інформатизації, їх державних замовників та обсягів фінансування», «Про адміністрування домену «UA» й ін.

Загалом вітчизняна законодавча база відповідає основним вимогам міжнародно-правових актів у сфері інформації й продовжує вдосконалюватись.

Входження України в європейський інтеграційний простір і визнання її європейськими партнерами потребують активності не лише в соціально-економічній та політичній перебудові держави, її наближенні до європейських стандартів, а й у забезпеченні позитивного сприйняття євроінтеграційних процесів громадянською країною. Це вимагає координації зусиль різних учасників інтеграційного процесу, пов'язаних із формуванням та підтримкою сприятливого іміджу євроінтеграції [6].

Сприятливого іміджу потребує будь-який соціальний процес, що відбувається в суспільстві. Актуалізація цієї проблеми для України, на наш погляд, зумовлена низкою факторів. Тривалий час українське суспільство було відірване від загальноєвропейських економічних, політичних та

соціокультурних процесів. Значна частина українців не завжди розуміє проблеми європейців і ті вимоги, що ставляться європейськими державами до нових учасників європейської інтеграції, часто вважає їх необґрунтованими та завищеними, а тому не бажає «поступатися принципами». У процеси інформаційної глобалізації залучені різноманітні та численні учасники – національні держави, міжнародні організації, недержавні організації, регіони, зацікавлені групи різної форми організації, що мають різні цілі та завдання й застосовують різні прийоми та методи діяльності, характеризуються різним рівнем відкритості, взаємне інформування котрих унаслідок об'єктивних обставин наражається на значні труднощі. На сучасному рівні глобальної євроінтеграції комунікації охоплюють не лише формалізовані зв'язки держав та інституцій ЄС. Дедалі більшу роль відіграють неформальні стосунки, а у визначенні вектора європейського будівництва важливе значення мають ідейні дискусії, які формують уявлення і політичної еліти, і опосередковано – із допомогою засобів масової інформації й пропагандистських компаній – безпосередній життєво-побутовий досвід спілкування в межах «великої Європи» пересічних громадян [7, с. 240].

Будучи невід'ємним компонентом та основоположною умовою сучасних еволюційних процесів, сучасна інформація, згідно з властивою їй природою наскрізного проникнення через кордони й відстані, приносить у всі кінці світу сучасні технології інформаційного виробництва. Цим самим розширюються можливості різних країн, різних регіонів світового інформаційного ринку включитись у виробництво інформаційного товару. За характеристикою дослідників, це – глобальний товар із новими економічними властивостями необмеженого відтворення та накопичення, необмеженого за частотою використання. Суспільна значимість інформаційних продуктів перебуває переважно за межами традиційних джерел вартості й ґрунтується не на застосуванні людської фізичної праці та використанні енергозатратних технологій, а на реалізації інтелектуального потенціалу працівника, що має за основу використання визначених ним обсягів інформації відповідних інформаційних баз та електронних інформаційних технологій. Отже, «в умовах інформаційної економіки вартість може породжувати надвартість, так як в умовах індустріальної економіки капітал породжує капітал» [8]. Нова епоха, нові можливості доступу до інформації дають потенційну змогу пом'якшити, а в майбутньому – і ліквідувати соціальні болячки людства, характерні для минулих епох і сучасності, торувати дорогу в майбутнє через розвиток демократичних процесів на основі загальносуспільної інформатизації. Мобілізація глобальних інформаційних ресурсів, а також власних інформаційних ресурсів кожної нації, держави в принципі створює можливості для формування оптимального економічного укладу, оптимальної суспільної організації в поєднанні специфіки кожної людської спільності й загальносуспільних інтересів [9].

Бурхливий розвиток глобальних інформаційних процесів відразу поставив Україну перед необхідністю швидкого технологічного переозброєння, у тому числі й у сфері інформаційних технологій. Цей розвиток був наслідком об'єктивної потреби формування нових виробничих і всіх інших соціальних відносин у зв'язку зі зростанням продуктивних сил до постіндустріального рівня їх розвитку [10]. Цей процес став можливим на базі створеної суспільством відповідної інформаційної бази та технологій її використання в суспільному поступі. При цьому вперше в нашій історії техніко-технологічний прогрес упроваджувався в глобальних масштабах з ініціативи країн-глобалізаторів і ТНК, оскільки відповідав утвердженню їхніх економічних, політичних та інших інтересів. При цьому створюються умови, при яких «суттєвий прогрес і поширення інформаційних технологій, глобальний характер систем масової комунікації призводить до утворення глобального інформаційного простору, який змушує світову спільноту, кожну державу швидко орієнтуватися та адаптуватись у сучасному інформаційному середовищі» [11].

Зростаюча ефективність використання інформаційних надбань, інформаційної бази суспільства все більше сприяє ефективності суспільного розвитку. Водночас нові можливості в управлінні наявними обсягами інформації дають можливість відбирати з наявних запасів інформації для використання її найбільш ефективну, змістовну частину – знання. Тому вже сьогодні перед людством вимальовуються нові перспективи для майбутнього поступу – побудова суспільства, заснованого на знаннях (Knowledge society, К – суспільство). Сьогодні вже зрозуміло, що шлях до нього пролягає через розвиток постіндустріального, інформаційного етапу, через інтенсифікацію глобальних процесів і їх зростаючий вплив на розвиток соціальних структур суспільства.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вхідження України в глобальний інформаційний простір відбувається досить пасивно – як реакція на історичний виклик країнам третьої цивілізаційної хвилі. Цей процес супроводжується використанням лише окремих компонентів та технологічних рішень з арсеналу засобів інформаційного суспільства. Сучасний стан національного інформаційного простору характеризує створення слабо взаємозв'язаних по горизонталі й вертикалі галузевих, регіональних і низових підсистем, що відображає відсутність його єдності. Безсистемний розвиток інформаційних ресурсів унеможливило їх становлення як визначального чинника соціально-економічного росту. Нерозвиненість інформаційного складника державного управління залишає на малоефективному рівні комунікаційні зв'язки між державною владою та суспільством [12].

Водночас потрібно зважати на те, що впровадження інформаційних технологій і комунікаційних мереж у всіх сферах життя суспільства пов'язано з посиленням залежності від їх надійності та захищеності. Специфіка процедур, реалізованих у сучасних технологіях доступу до інформаційних ресурсів, узалежнює користувачів від власників цих технологій. Можливість існування в штучно сформованому індивідуальному віртуальному інформаційному просторі, що надає Мережа, приховує пряму й побічну небезпеку негативного впливу (характер інформації та спосіб її подання) на психічну діяльність споживачів інформації. Україна, як і більшість постсоціалістичних країн, стає пасивним заручником глобалізаційного процесу, коли поширення новітніх технологій інформаційного суспільства відбувається під тиском необмеженого прагматизму, притаманного екстенсивно-індустріальній стадії розвитку національної економіки.

Джерела та література

1. Багров Н. В. География в информационном мире. Киев: Лыбидь, 2005. 181 с.
2. Ладыга Л. И. Глобальное информационное общество: позитивные и негативные стороны: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. «Глобалізація інформаційного суспільства й інтеграційні процеси: стан та перспективи розвитку». Луганськ, 2011. С. 64–68.
3. Хильчевська І. Г. Інформаційна глобалізація: сучасні тенденції та перспективи. URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/050xilch.pdf>. дата звернення: Січ. 10, 2018.
4. Білан Н. «Формування інформаційного суспільства в умовах глобалізації». *Освіта регіону*. № 3. 2014. URL: <http://social-science.com.ua/article/1262>. Дата звернення: Січ. 10, 2018.
5. Митко А. М. Інформаційна демократія: реалії та виклики часу. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 400 с.
6. Актуальні проблеми формування та розвитку європейського інформаційного простору. Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. 353 с.
7. Политические институты на рубеже тысячелетий. Дубна: ООО, «Феникс», 2001. 480 с.
8. Белорус О. Г., Лукьяненко Д. Г., Гончаренко О. М., Мацейко Ю. М., Зленко В. А. Глобальные трансформации и стратеги развития. НАН Украины. Ин-т мир. экономики и междунар. отношений. Киев, 2000. 422 с.
9. Довгань О. Д. Глобалізаційні процеси в інформаційній сфері та їх вплив на інформаційну безпеку. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 1. С. 114–118.
10. Иноземцев В. Л. Постиндустриальное общество как теоретическая конструкция и формирующаяся реальность. *Социально-экономические проблемы информационного общества*. Сумы: ИТД «Универсальная книга». 2005. С. 120–148.
11. Додонов О. Г., Литвиненко О. В., Жигалюк В. В., Янішевський С. О. Інформаційна політика в Україні: стратегія розвитку. Стратегії розвитку України: теорія і практика. Київ: НІСД, 2002. С. 613.
12. Добровольська А. Глобалізація інформаційного простору: адаптація України до загальносвітових тенденцій. URL: <http://soskin.info/ea/2005/9-10/20050918.html>. Дата звернення: Січ. 10, 2018.

References

1. Bagrov N. V. *Geography in the information world*. K.: Lybid, 2005. 181 pp. (in Russian).
2. Ladyga L. I. «*Global Information Society: Positive and Negative Parties*», Materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference «Globalization of the Information Society and Integration Processes: State and Prospects for Development». Lugansk, 2011. P. 64–68 (in Russian).
3. Khilchevska I. G. *Information Globalization: Current Trends and Prospects* [Electronic resource]. Available at <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/050xilch.pdf>. Accessed on: January. 10, 2018 (in Ukrainian)
4. Bilan N. «*Formation of the Information Society in the conditions of globalization*». Education of the region. № 3. 2014. [Electronic resource]. Available at: <http://social-science.com.ua/article/1262>. Accessed on: January. 10, 2018 (in Ukrainian).
5. Mytko A. M. *Information Democracy: Realities and Challenges of Time*. Lutsk: Tower-Print, 2014. 400 s. (in Ukrainian).

6. Actual problems of formation and development of the European information space. Lutsk: Lesia Ukrainka VNU, 2012. 353 p. (in Ukrainian).
7. Political institutions at the turn of the millennium. Dubna: OOO «Phoenix», 2001. 480 s. (in Russian).
8. Belorus O. G., Lukyanenko D. G., Goncharenko O. M., Maceiko Yu. M., Zlenko V. A., *Global Transformations and Development Strategies*. National Academy of Sciences of Ukraine. In-t world. the economy and the international relationships. K., 2000. 422 s. (in Russian).
9. Dovgan O. D. *Globalization processes in the information sphere and their impact on information security*. Journal of the Kyiv University of Law. 2015. № 1. Pp. 114–118 (in Ukrainian).
10. Inozemtsev V. L. «*Postindustrial society as theoretical construction and emerging reality*». Socio-economic problems of the information society. Sumy: IED «Universal Book». 2005 120–148. (in Russian).
11. Dodonov O. G., Lytvynenko O. V., Zhigalyuk V. V., Yanishevsky S. O., *Information Policy in Ukraine: Development Strategy. Strategy of Ukraine's development: theory and practice*. K.: NISS, 2002. S. 613 (in Ukrainian).
12. Dobrovolskaya A., *Globalization of the Information Space: Adaptation of Ukraine to Global Trends* [Electronic Resource]. Available at: <http://soskin.info/ea/2005/9-10/20050918.html>. Accessed on: January. 10, 2018 (in Ukrainian).

Koltsova Iryna. Information Globalization in Ukraine: Determination, Peculiarities and Prospects. The article deals with the globalization of the information society as a new type of society, which is formed as a result of the global social revolution, the basis of which is the development of information and telecommunication technologies. The subject of the research is to analyze the current state of Ukraine's entry into the world of information space; Identify the positive aspects and problematic aspects of Ukraine's information globalization. It is noted that virtually every European country has the highest level document, which defines a national policy for the construction of information democracy and information society. Ukraine is not an exception and it is also a form. the legal basis for information legislation, which is investigated in the article. The current state of the national information space characterizes the creation of weakly interconnected horizontally and vertically branch, regional and grass subsystems, reflecting the lack of its unity. The unsystematic development of information resources makes it impossible for them to become a determining factor in socio-economic growth. It was emphasized that the underdevelopment of the information component of public administration leaves ineffective communication communications between state authorities and society.

Key words: information, globalization, state, globalization, Ukraine, legislation, integration.

Стаття надійшла до редколегії
23.04.2018 р.

УДК 324(477)

Олександр Комарчук

Гібридна війна: сутність та структура феномену

Відзначається, що агресія з боку Російської Федерації стала суттєвою несподіванкою для українського суспільства, а сучасний російсько-український конфлікт має офіційний статус АТО, але, на жаль, це єдина можливість охарактеризувати «гібридну війну» на правовому рівні.

Аналізуючи ступінь наукової розробки дослідження проблеми, констатуємо, що загалом у політичній науці обмаль наукових розвідок щодо поняття «гібридна війна». Застосовуючи системний та історичний підходи до аналізу поняття «гібридна війна», наголошено на необхідності комплексного підходу до вивчення зазначеного явища. Указано, що для вирішення конфліктних питань або задоволення геополітичних інтересів виступати відкрито для держави-агресора стало досить не вигідним в економічному та небезпечним у політичному плані, тому наприкінці ХХ ст. людство зіткнулося з новим способом ведення збройних конфліктів, що отримало неофіційну назву «гібридною». Цей термін пояснює нову військову стратегію, яка поєднує в собі «звичайну війну», «малу війну» та «кібервійну» і служить для поєднання дій із залученням ядерної, біологічної, хімічної зброї та засобів інформаційної війни.

Застосовуючи сучасні підходи до вивчення феномену «гібридної війни», інтерпретуємо це явище як сукупність заздалегідь підготовлених та оперативно реалізованих державою дій військового, дипломатичного